

ПРО ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Статівка Анатолій Миколайович,

Уркевич Віталій Юрійович,

*Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

У системі законодавства України виділяється така галузь, як аграрне законодавство. Останнє можна визначити як комплексну галузь законодавства, що вміщує нормативно-правові акти, норми яких спрямовані на врегулювання аграрних внутрішніх і зовнішніх, приватноправових і публічно-правових відносин. Аграрне законодавство України пройшло доволі тривалий шлях свого розвитку.

З початком реформування економіки країни приймалися нормативні акти щодо проведення аграрної реформи, й, зокрема, земельної реформи в сфері сільськогосподарського виробництва. Реформування відносин власності на землю було започатковано прийняттям постанови Верховної Ради України «Про земельну реформу» від 18 грудня 1990 р., № 563-ХІІ, відповідно до якої з 15 березня 1991 року всі землі Української РСР були оголошені об'єктом земельної реформи. Ця реформа мала яскраво виражений аграрний, сільськогосподарський характер, оскільки торкалася передусім відносин з використання земель сільськогосподарського призначення.

Завдання наближення сільськогосподарського працівника до власності на землю вирішувалося через механізм паювання земель сільськогосподарських підприємств, який було запроваджено Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського

виробництва» від 10 листопада 1994 р., № 666/94, а надалі доповнено приписами Указу Президента України «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям» від 8 серпня 1995 р., № 720/95. Зазначені та інші нормативно-правові акти дозволили майже 7 млн. громадян України отримати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення.

Одним з перших законів, що визначив соціальний статус селянина, намітив перспективи вирішення соціальних проблем на селі став Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», який зараз діє в редакції Закону від 15 травня 1992 р., № 2346-ХІІ. Названий нормативний акт визначає низку заходів щодо пріоритетності соціального розвитку села й АПК, однак, на жаль, переважна частина його положень так і залишились нереалізованими.

Важливим напрямком формування сучасного аграрного законодавства було накопичення нормативно-правових актів щодо функціонування нових організаційно-правових форм сільськогосподарського виробництва, створення адаптованих до ринкових умов суб'єктів аграрного господарювання, заснованих на приватній власності. Тут передусім слід назвати Закон України «Про селянське (фермерське) господарство» від 20 грудня 1991 р., № 2009-ХІІ, що фактично відродив діяльність фермерських господарств й тривалий час діяв в редакції Закону України від 22 червня 1993 р., № 3312-ХІІ. У даний час діяльність фермерських господарств регламентується нормами Закону України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р., № 973-ІV.

Свого часу на підставі приписів Закону України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від

14 лютого 1992 р., № 2114-ХІІ колгоспи були реформовані у КСП, які надалі згідно Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектору економіки» від 3 грудня 1999 р., № 1529/99 були перетворені в сільськогосподарські підприємства з приватною формою власності на землю і майно (приватні (приватно-орендні) сільськогосподарські підприємства, аграрні господарські товариства, сільськогосподарські кооперативи, фермерські господарства та ін.).

Правову основу діяльності сільськогосподарських кооперативів становлять норми Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р., № 469/97-ВР (зараз діє в редакції Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 20 листопада 2012 р., № 5495-VI), а така традиційна для населення України форма виробництва нетоварної сільськогосподарської продукції, як особисте підсобне господарство отримала свого закріплення у Законі України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р., № 742-IV.

Посупово за роки незалежності України відбувалося накопичення аграрно-правових норм й щодо державного регулювання та державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. В цій частині можна назвати Закони України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001 - 2004 років» від 18 січня 2001 р., № 2238-III, «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р., № 1877-IV, «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від 18 жовтня 2005 р., № 2982-IV, «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9 лютого 2012 р., № 4391-VI та ін.

За роки незалежності України з'явилися у системі аграрного законодавства й інші нормативно-правові акти різної юридичної сили (щодо приватизації майна в АПК, організації діяльності в рослинництві й тваринництві, функціонування ринку зерна, оптових ринків сільськогосподарської продукції, захисту прав покупців сільськогосподарських машин, використання генетично модифікованих організмів при виробництві сільськогосподарської продукції та ін.), проте навіть наведених прикладів вже достатньо для висновку, що за цей час в Україні створено принципово нове аграрне законодавство. Його нормами регламентується значна кількість суспільних аграрних відносин, що складаються між численними суб'єктами при виробництві сільськогосподарської продукції та продовольства.

Сучасне аграрне законодавство потребує вдосконалення, адже постійно зростає кількість зловживань та правопорушень в сфері сільського господарства (зокрема, при отриманні бюджетних коштів в межах заходів державної підтримки аграрних товаровиробників, неналежне використання земель сільськогосподарського призначення, недотримання правил сівозміни сільськогосподарських культур, внесення пестицидів та агрохімікатів та ін.). Загрозливих масштабів для соціального сільського середовища набула діяльність агрохолдингів, не вирішені проблеми зайнятості сільського населення, підготовки фахівців для аграрної сфери. Відзначимо, що Кабінет Міністрів України вживає певних заходів для поліпшення ситуації в аграрному секторі, зокрема, постановою від 19 вересня 2007 р., № 1158 була затверджена Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року, а розпорядженням від 6 квітня 2011 р., № 279-р – Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки.

На даний час потребують врегулювання відносини у сфері забезпечення продовольчої безпеки України, відносини з виробництва м'яса та м'ясних продуктів, функціонування органічного землеробства та виробництва органічної продукції в Україні, обігу земель сільськогосподарського призначення. Очевидно, що у найближчій перспективі зазначені відносини будуть унормовані на законодавчому рівні, адже відповідні проекти законів вже неодноразово розглядалися Верховною Радою України.

Зважаючи на подальше стрімке накопичення аграрно-правових норм, вже виникла потреба у систематизації аграрного законодавства. На часі прийняття єдиного комплексного спеціалізованого нормативного акту щодо регламентування аграрних відносин і сільського господарства, – закону України «Про сільське господарство України».

РОЗДІЛ 5. Сучасна освіта: методологія, теорія, практика

АВСТРИЙСЬКИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗДІЙСНЕННЯ УСПІШНИХ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Антонюк Людмила Анатоліївна

*Ніжинський державний університет імені Миколи
Гоголя*

Упродовж усіх років відновленої незалежності України відбувалися перманентні зміни в її освітній системі, характер і скерування яких на словах визначалися як „національно-стратегічні”, а на практиці зазвичай мали декларативний характер й найбільше узгоджувалися з поточними політичними інтересами керівних структур і

реальними бюджетними ресурсами. Науковці і політики мають різні думки щодо рівня успішності цих змін в цілому та по конкретних позиціях, але ніхто не наважиться проголосити європейським рівень нашої середньої освіти (жодна з держав Західної Європи не визнає наші атестати) і вищої освіти (тут ситуація трошки краща, але аж ніяк не блискуча: не їдуть до нас на навчання молоді німці чи англійці).

У цій статті проаналізуємо частину зарубіжного досвіду здійснення освітніх реформ або значних трансформацій (в Україні 1990-х домінував перший термін, у даний момент – тільки другий). Аналіз багатьох десятків післявоєнних спроб перебудов систем освіти у працях експертів ЮНЕСКО засвідчив, що найчастіше вони закінчувалися повною або частковою невдачею ([10] та ін.). Найвищий відсоток успіху належить частині розвинених демократичних країн, до числа яких входить і Австрія. Спробуємо дослідити, як змінювалися в цій країні підходи до здійснення освітніх реформ.

Сучасна Австрія (більш точно – Австрійська Республіка) є далеко не найбільшим уламком великої Австро-Угорської імперії, яка розпалася після Першої світової війни. Менталітет населення Австрії зазнав різких вимушених змін за досить короткий період часу. Цей трансформаційний період має певну подібність з тим, що ми спостерігаємо в Україні після 1991 року, але не надто глибоку – австрійці до своєї історичної драми відчували свою приналежність до обраного Богом народу, якому судилося створити велику імперію – славнозвісну Австро-Угорську, яка певний час навіть включала частину західноукраїнських земель.

Як і в усіх інших тоталітарних державах, у часи імперії керівництво Австрії використовувало гранично просту "монархічну" модель планування і здійснення змін